

Kulturværdiudvalgets Årsberetning 2010

Indholdsfortegnelse

Forord

Udvalgets arbejde i beretningsåret

Ændring af kulturværdiloven og revision af bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier i Danmark

Revision af sagsbehandlingsinstruks samt procedurerne i Kulturværdiudvalget

UNIDROIT-konventionen og lov om tilbagelevering og overførelse af stjålne eller ulovligt udførte kulturgenstande

Revision af Rådets direktiv 93/7

Museernes stående udførselstilladelser

Kulturværdiudvalgets 20 års statusredegørelse

Sagen om tilladelse til udførsel af en samling af våben

Sagen om nedlæggelse af forbud mod udførsel af flintdolk

Sagen om manuskriptet "De Vises Steen"

Forbehold

Erhvervelser

Forhåndsgennemgangen

Individuelle ansøgninger

EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande

Kulturgenstande i privateje belagt med udførselsforbud m.v.

Udvalgets økonomiske rammer

Kulturværdiudvalgets sekretariat

Forord

Kulturværdiudvalget offentliggør herved sin 24. årsberetning siden ikrafttrædelsen den 1. januar 1987 af lov nr. 332 af 4. juni 1986 om sikring af kulturværdier i Danmark. Denne lov blev i 2010 ændret ved lov nr. 141 af 10. februar 2010. Kulturministeriet har efterfølgende udstedt lovbekendtgørelse nr. 1270 af 16. november 2010 om sikring af kulturværdier i Danmark.

I 2010 er der således gennemført både en revision af den hidtidige nationale og indført ny international lovgivning på kulturværdiområdet. Folketinget vedtog ud over den nævnte ændringslov til loven fra 1986 om sikring af kulturværdier i Danmark en ny lov om tilbagelevering og overførelse af stjålne eller ulovligt udførte kulturgenstande, hvorved den såkaldte UNIDROIT-konvention af 24. juni 1995 tiltrådtes af Danmark med virkning fra 30. november 2010.

Kulturværdiudvalgets arbejde i 2010 har således bl.a. indebåret opfølgning på ændringerne i kulturværdiloven samt deltagelse i forberedelsen af den nye bekendtgørelse om sikring af kulturværdier i Danmark med henblik på afløsning af bekendtgørelse nr. 404 af 11. juni 1987.

Endvidere har Kulturværdiudvalget som sædvanlig behandlet en lang række sager om tilladelse til udførsel af kulturværdier. Udvalget har i den forbindelse nedlagt et udførselsforbud.

Kulturværdiudvalget har i 2010 ikke erhvervet kulturværdier.

Erland Kolding Nielsen
Formand

Udvalgets arbejde i beretningsåret

Kulturværdiudvalget har i 2010 afholdt fire møder.

Udvalget har forhåndsgennemgået 11 auktionkataloger indeholdende 5.323 katalognumre over antikviteter, malerier, bøger, breve, manuskripter, smykker m.m.

Udvalget har behandlet 29 individuelle ansøgninger om tilladelse til udførsel af i alt 263 kulturgenstande efter den danske lovgivning. Fem af ansøgningerne vedrørte tilladelse til udførsel af 231 oldsager, mens 24 af ansøgningerne vedrørte tilladelse til udførsel af 32 andre kulturgenstande.

Endvidere har Udvalget behandlet 31 ansøgninger om tilladelse til udførsel af 92 genstande efter EU-lovgivningen. Der henvises til den uddybende beskrivelse af de to ordninger nedenfor.

Endelig har Udvalget i 2010 nedlagt et udførselsforbud. Sagen er omtalt nedenfor.

Arbejdet foretages af Udvalgets medlemmer og deres institutioner, Det Kongelige Bibliotek, Nationalmuseet, Statens Arkiver og Statens Museum for Kunst samt de tilknyttede netværksinstitutioner: Danmarks Kunstbibliotek, Det Danske Kunstindustrimuseum, Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot, Rosenborgsamlingen og Statens Forsvarshistoriske Museum.

Ændring af kulturværdiloven og revision af bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier i Danmark

Kulturværdiudvalget har i de seneste årsberetninger orienteret om Udvalgets arbejde i forbindelse med revisionen af henholdsvis kulturværdiloven og bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier i Danmark.

I årsberetningen for 2009 redegjorde Kulturværdiudvalget for indholdet af sidste års ændring af kulturværdiloven. Lovændringen fra 2010 indeholder, som det nævnes i årsberetningen for 2009, bl.a. nye regler om kulturministerens mulighed for at fastsætte regler på kulturværdiområdet.

For det første kan kulturministeren fastsætte regler om Kulturværdiudvalgets virksomhed, herunder regler om, at auktionshuse skal informere Kulturværdiudvalget, når der udbydes kulturgenstande, der er omfattet af loven, og om at auktionshuse skal informere købere af sådanne genstande om regler for udførsel. Der er således tale om en skærpet informationsforpligtelse i relation til handel med kulturgenstande, som udbydes på såvel traditionelle auktioner som på internetauktioner.

For det andet kan kulturministeren fastsætte regler om sagsbehandling f.s.v.a. de to sagstyper, hvor Kulturværdiudvalget skal meddele udførselstilladelse. Det drejer sig om de sager, hvor ejeren godtgør, at kulturgenstanden er skabt uden for Danmark og indført hertil inden for de sidste 50 år, og sager hvor ejeren godtgør, at genstanden ønskes udført som en del af ejerens indbo i forbindelse med hans varige bosættelse uden for Danmark.

Som led i forberedelsen af en ny bekendtgørelse om sikring af kulturværdier i Danmark afholdt Kulturministeriet i oktober 2010 et møde mellem ministeriet, auktionsbranchen og Kulturværdiudvalget om informationsforpligtelser ved internetauktioner. Kulturværdiudvalget var repræsenteret ved mødet, hvor bl.a. rammerne for og omfanget af auktionshusenes informationsforpligtelser blev drøftet.

Kulturministeriet sendte den 3. marts 2011 udkast til ny bekendtgørelse om sikring af kulturværdier i Danmark i høring. Kulturværdiudvalget har afgivet høringssvar til ministeriet.

Revision af sagsbehandlingsinstruks og procedurerne i Kulturværdiudvalget

Kulturværdiudvalget er ved at revidere sagsbehandlingsinstruksen samt et notat om beskrivelse af procedurerne i Kulturværdiudvalget. Da de to nye dokumenter skal indeholde henvisninger til både lov om offentlighed i forvaltningen samt bekendtgørelse om sikring af kulturværdier i Danmark, afventer deres færdiggørelse henholdsvis vedtagelsen af den nye lov om offentlighed i forvaltningen og udstedelsen af den nye bekendtgørelse om sikring af kulturværdier i Danmark.

UNIDROIT-konventionen og lov om tilbagelevering og overførelse af stjålne eller ulovligt udførte kulturgenstande

Kulturværdiudvalget har i de seneste årsberetninger orienteret om arbejdet med grundlaget for en dansk ratifikation af UNIDROIT-konventionen fra 1995 om stjålne og ulovligt eksporterede kulturgenstande. Konventionen regulerer hovedsageligt spørgsmålet om tilbagelevering af kulturgenstande i tilfælde af henholdsvis tyveri og ulovlig udførsel.

UNIDROIT-konventionen er et supplement til UNESCO's konvention fra 1970 om midlerne til at forbyde og forhindre ulovlig import, eksport og ejendomsoverdragelse af kulturgenstande.

Kulturværdiudvalget kan oplyse, at Folketinget den 18. maj 2010 vedtog forslag til lov om tilbagelevering og overførelse af stjålne eller ulovligt udførte kulturgenstande. Loven trådte i kraft den 30. november 2010.

Loven giver muligheder for at få stjålne og ulovlige udførte kunstgenstande tilbage fra lande, der har tiltrådt UNIDROIT-konventionen. Tilsvarende giver loven også mulighed for, at Danmark kan levere kulturgenstande tilbage.

Revision af Rådets direktiv 93/7

I EU-regi blev der i 2009 nedsat en arbejdsgruppe, hvis opgave var at identificere problemer, som knytter sig til anvendelsen af Rådets direktiv 93/7/EØF af 15. marts 1993 om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra en medlemsstats område. Arbejdsgruppen skulle endvidere komme med potentielle forslag til ændringer af direktivet. Direktivet er gennemført i dansk ret ved lov nr. 1104 af 22. december 1993 om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra et EU-medlemslands område mv.

Kulturministeriet har i 2009 og 2010 deltaget i tre arbejdsgruppemøder i Bruxelles. Arbejdsgruppens opgave er nu afsluttet, men arbejdet med et evt. forslag til ændring af direktivet fortsætter. Kulturværdiudvalget vil følge det videre arbejde med en eventuel revision af direktivet.

Museernes stående udførselstilladelser

Kulturværdiudvalget behandler fortsat sagen om udstedelse af stående udførselstilladelse efter EU-reglerne. Udvalget vil orientere på hjemmesiden (www.kulturvaerdier.dk), når de nye ansøgnings-skemaer foreligger.

Kulturværdiudvalgets 20 års statusredegørelse

Kulturværdiudvalget har som nævnt i de seneste årsberetninger arbejdet med at lave en 20 års statusredegørelse. Udvalgets statusredegørelse blev offentliggjort i 2010 og har været bragt i tidskriftet "Danske Museer", 2010/2.

Sagen om tilladelse til udførsel af en samling af våben

Kulturværdiudvalget blev i 2009 ansøgt om tilladelse til udførsel af en omfattende samling af våben fra bl.a. Hallstatt-perioden, over vikingetid til højmiddelalder samt bronze- og tidlig jernalder. Kulturværdiudvalget vurderede, at samlingen ikke rummede umistelige kulturværdier for Danmark og besluttede derfor at meddele udførselstilladelse i sagen.

Sagen om nedlæggelse af forbud mod udførsel af flintdolke

Kulturværdiudvalget blev i 2010 ansøgt om tilladelse til udførsel af en flintdolke fra stenalderen. Udvalget besluttede at nedlægge forbud mod udførsel af flintdolken, da Udvalget fandt, at der er tale om en umistelig kulturværdi. Udvalget lagde ved beslutningen bl.a. vægt på, at flintdolken ganske vist er et løsfund, men den har, hvilket er sjældent, bevaret oplysninger om sin proveniens (Stubberup på Lolland).

Samtidig med, at Kulturværdiudvalget nedlagde forbud mod udførsel af flintdolken, fremsatte Udvalget ligeledes et tilbud om overtagelse af genstanden i medfør af kulturværdilovens § 11. Ejeren ønskede imidlertid ikke at tage imod Kulturværdiudvalgets overtagelsestilbud. Flintdolken må herafter ikke føres ud af Danmark.

Sagen om manuskriptet "De Vises Steen"

Bruun Rasmussen Kunstauktioner udbød i slutningen af 2010 H.C. Andersens manuskript til eventyret "De Vises Steen" fra 1858 til salg (auktion nr. 815 Fine Art and Antiques). Vurderingsprisen var 2,5-3,5 mio. kr.

Manuskriptet "De Vises Steen" blev ikke solgt på auktionen, men efterfølgende købt for et væsentligt lavere beløb end vurderingsprisen af en fond. I 2011 vil manuskriptet af fonden blive doneret til Det Kongelige Bibliotek.

Forbehold

Kulturværdiudvalget har ved forhåndsgennemgangen af auktionskataloger i 2010 ikke taget forbehold.

Erhvervelser

Kulturværdiudvalget har i 2010 ikke erhvervet kulturgenstande.

Forhåndsgennemgangen

En betydelig del af Kulturværdiudvalgets arbejde består i en forhåndsgennemgang af auktionkataloger. Fremgangsmåden i forbindelse med forhåndsgennemgangen er fastlagt i § 9 i bekendtgørelsen om sikring af kulturværdier i Danmark og går ud på, at Udvalget før auktionen foretager en foreløbig gennemgang af kataloget og eventuelt en besigtigelse af visse genstande. Katalogerne skal derfor være Udvalget og sekretariatet i hænde senest 10 dage før auktionen for, at Udvalget kan nå at gennemgå og forhåndsvurdere indholdet.

Kulturværdiudvalget meddeler på baggrund heraf, hvilke genstande og værker Udvalget på forhånd tager forbehold for, dvs. de genstande og værker, der ved salg til udlandet gennem efterfølgende ansøgning kræves forelagt Udvalget til nærmere bedømmelse og afgørelse, før en tilladelse til udførsel kan gives. Hvis en ansøgning om udførselstilladelse afslås, skal Kulturværdiudvalget i medfør af kulturværdilovens § 11 fremsætte et købstilbud, der svarer til hammerslagsprisen med tillæg af auktionsomkostninger, svarende til købers nettokøbspris.

Forhåndsgennemgangen kan desuden bevirke, at Udvalget indstiller til kulturministeren, at ministeren træffer beslutning i henhold til lovens dispensationsbestemmelse (§ 2, stk. 4). Udvalget har i 1997 præciseret, at Udvalgets forbehold også kan omfatte genstande, der efterfølgende vil kræve indstilling til kulturministeren. Katalognumre, for hvilke der ikke tages forbehold, kan omvendt frit udføres efter auktionen.

Kulturværdiudvalget havde i 2010 aftaler om forhåndsgennemgang af kataloger med fire auktionshuse: *Lauritz.com ved Museumsbygningen, Living Auctions i Vejle og Bruun Rasmussen Kunstauktioner*, samt *Thomas Høiland Auktioner f.s.v.a. møntkataloger*. (Bruun Rasmussen Kunstauktioner overtog pr. 1. januar 2011 alle aktiviteter i Thomas Høiland Auktioner.)

Individuelle ansøgninger

Det fremgår af kulturværdilovens § 11, at Kulturværdiudvalget skal fremsætte et tilbud om erhvervelse af genstanden til markedsprisen, såfremt en ansøgning om udførselstilladelse afslås. Genstandens værdi fastsættes efter råd fra særligt sagkyndige. Som rådgivere for Udvalget er udpeget Foreningen af Auktionsledere i Danmark, Dansk Kunst Antikvitetshandler Union, Den Danske Antikvarboghandlerforening og Kunst- og Antikvitetshandler Ringen.

Kulturværdiudvalget har i 2010 modtaget 29 individuelle ansøgninger om udførselstilladelse for kulturgenstande i privateje. Alle ansøgningerne blev bevilget med undtagelse af to. I den ene af de to sager blev der nedlagt udførselsforbud i 2010, jf. ovenfor, mens den anden sag ikke var afsluttet ved udgangen af 2010.

EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande

Efter etableringen af det indre marked, hvor grænsekontrol som hovedregel bortfalder mellem EU-landene, er det imidlertid besluttet, at de enkelte EU-landes nationale kulturbeskyttelsesregler fortsat er gældende. Etableringen af det indre marked har således intet ændret ved den danske kultur-

værdilov eller den praksis, der er gældende i relation til loven. Det er fortsat denne lov, der regulerer, hvornår og under hvilke betingelser der kan nedlægges forbud mod udførsel af kulturgenstande fra Danmark til såvel EU-lande som lande uden for EU.

For at styrke de nationale beskyttelsesinteresser er der tillige skabt et fælles regelsæt, der skal hindre ulovlig udførsel af kulturgenstande ud over EU's fælles toldgrænser i henhold til Rådets forordning nr. 3911/92 af 9. december 1992, om udførsel af kulturgoder. Forordningen, der trådte i kraft den 1. april 1993, er kodificeret ved Rådets forordning nr. 116/2009 af 18. december 2008 om udførsel af kulturgoder. Disse regler om udførsel til lande uden for EU betyder, at der ved udførsel af bestemte kulturgenstande skal foreligge en udførselstilladelse, og at der i disse tilfælde skal anvendes en særlig europæisk ansøgningsformular. Ligesom det er det danske Kulturværdisudvalg, der administrerer den danske lov, er det også Udvalget, der administrerer det fælles EU-regelsæt for det danske område.

Ansøgninger om udførsel af kulturgenstande til tredjelande skal således også fremsendes til Kulturværdisudvalget, der i hvert enkelt tilfælde træffer beslutning om udførselstilladelse. Der er visse forskelle i de to regelsæt med henblik på kategorier og værdi- og aldersgrænser, og ordningen indebærer, at der også skal søges om udførselstilladelse i en række tilfælde, hvor en tilladelse ikke er nødvendig efter den danske kulturværdilov.

Kulturværdisudvalget har i 2010 modtaget i alt 31 ansøgninger om tilladelse til udførsel af i alt 92 enkeltværker i henhold til EU-forordningen. 28 af disse ansøgninger omfattende 89 genstande er indgivet af museer og privatpersoner, som ønskede en midlertidig udførselstilladelse i forbindelse med udlån til udstillinger i udlandet. Herudover blev der givet definitiv udførselstilladelse i tre ansøgningssager omfattende tre genstande.

Kulturgenstande i privateje belagt med udførselsforbud m.v.

Ved udgangen af 2010 er følgende udenlandsk privatejede kulturgenstande, som alle befinder sig i Danmark, belagt med udførselsforbud:

1. Carl Blochs portrætmaleri af *H.C. Andersen* (1869), 1997.
2. Wilhelm Marstrands maleri *Liggende Model* (1833), 1998.
3. C.W. Eckersbergs maleri *Udsigt gennem en Dør til løbende Figurer* (1845), 1998.

Endvidere er ved udgangen af 2010 følgende danske privatejede kulturgenstande, som alle befinder sig i Danmark, belagt med udførselsforbud:

1. En *Amati violin* (1627), 2001.
2. Resterende dele af Ålholm-samlingen (1600- og 1700-tallet), 1996-97.
3. En flintdolk fra Stubberup ved Nysted (stenalderen), 2010.

Årstallet i parentes henviser til oprindelsesåret/perioden for oprindelse, mens det andet årstal angiver året for nedlæggelse af udførselsforbud.

Endelig finder Kulturværdiudvalget anledning til at nævne, at Udvalget har taget forbehold over for følgende kulturgenstand, der oprindeligt faldt uden for kulturværdiloven¹:

1. Lauritz Tuxens maleri *Man rejser sig fra bordet* (1906), 1991 og 1995.

Årstallet i parentes henviser til oprindelsesåret, mens det andet årstal angiver året/årene, hvor Kulturværdiudvalget har taget forbehold.

Kulturværdiudvalget betragter sagen om Lauritz Tuxens maleri som en ”parallel” til de sager, hvor Udvalget har nedlagt udførselsforbud. Forinden Kulturværdiudvalget tog forbehold over for maleriet af Lauritz Tuxen, havde kulturministeren efter indstilling fra Udvalget besluttet, at maleriet skulle omfattes af kulturværdiloven, jf. lovens § 2, stk. 4. Hvis Kulturværdiudvalget herefter var blevet ansøgt om udførselstilladelse, kunne Udvalget have nedlagt udførselsforbud. Sagen blev imidlertid ikke forelagt for Udvalget hverken i 1991 eller 1995, og Udvalget blev heller ikke orienteret om efterfølgende ejerskifte i henhold til lovens § 4.

Forbehold betyder, at der skal ansøges om udførselstilladelse af den til enhver tid værende ejer, hvis kulturgenstanden ønskes udført af Danmark.

Udvalgets økonomiske rammer

Regeringen besluttede ved finansloven for 2002 at ændre finansieringsprincippet for erhvervelse af genstande belagt med udførselsforbud efter kulturværdilovens § 11. Det fremgik af bemærkningerne til finansloven, at ”udgifter til formålet afholdes fra 2002 af den statslige institution, under hvis område erhvervelsen hører. Udgiften vil kunne afholdes foreløbigt af ministeriets reserver”. Kulturværdiudvalgets resterende reservationsbevilling bortfaldt i 2009.

Kulturværdiudvalgets drift afholdes via Kulturarvsstyrelsen.

Kulturværdiudvalgets sekretariat

Kulturværdiudvalgets sekretariat er henlagt til Kulturarvsstyrelsen og blev i 2010 varetaget af kontorfuldmægtig Eva Arnfeldt Jensen. Udvalgets juridiske sekretær var specialkonsulent, cand. jur. Susanne Thuesen Simonsen.

Kulturværdiudvalget, den 28. april 2011.

Asbjørn Hellum
Rigsarkivar, Statens Arkiver

Bodil Busk Laursen
Direktør, Det Danske Kunstindustrimuseum

---

¹ Der er ikke tale om en udtømmende oversigt over de kulturgenstande, som Kulturværdiudvalget har taget forbehold overfor.

Per Kristian Madsen
Direktør, Nationalmuseet

Erland Kolding Nielsen
(formand)
Direktør, Det Kongelige Bibliotek

Karsten Ohrt
(næstformand)
Direktør, Statens Museum for Kunst